

JEZIK I NJEGOVI UČINCI

Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa
Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku
održanoga od 4. do 6. svibnja 2017. godine u Rijeci

Uredile

Diana Stolac

Anastazija Vlastelić

Za izdavača

Damir Agičić

Knjigu uredile

Diana Stolac

Anastazija Vlastelić

Recenzenti članaka

Mislava Bertoša, Goranka Blagus Bartolec, Kristina Cergol Kovačević, Vesna Deželjin, Renata Geld, Maja Glušac, Dejana Golenko, Tanja Gradečak-Erdeljić, Jim Hlavač, Aleksandra Horvat, Lana Hudeček, Snježana Husinec, Nada Ivanetić, Damir Kalogjera, Arijana Krišković, Ivana Kurtović Budja, Jelena Kuvač Kraljević, Radovan Lučić, Marija Lütze Miculinić, Ivana Matas Ivanković, Mihaela Matešić, Daniela Matić, Ana Meštović, Milica Mihaljević, Vesna Mildner, Borana Morić-Mohorovičić, Jadranka Nemeth Jajić, Kristian Novak, Jasna Novak Milić, Bernardina Petrović, Neda Pintarić, Elenmari Pletikos Olof, Boris Pritchard, Anita Runjić-Stoilova, Renata Šamo, Kristina Štrkalj Despot, Branka Tafra, Sanda Lucija Udier, Lovorka Zergollern Miletić

Jezična je redakcija autorska.

Recenzentice zbornika

prof. dr. sc. Vlasta Rišner

doc. dr. sc. Sanda Lucia Udier

Grafički urednik

Krešimir Krnic

Grafička priprema

Tvrtko Molnar

Banian ITC

Tisak

Tiskara Zelina

ISBN: 978-953-7963-86-6

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu

Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

pod brojem 001005206.

Objavlivanje knjige financijski je pomoglo

Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH.

Knjiga je objavljena u rujnu 2018.

MILICA MIHALJEVIĆ

*Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb**mmihalj@ihjj.hr*

Muško i žensko u e-rječniku¹

Mocijska tvorba često je bila tema jezikoslovnih istraživanja u slavenskim jezicima. Njoj se može pristupiti s različitih stajališta: naglasnoga, tvorbenoga, pragmatičkoga/pragmalingvističkoga, leksikografskoga. Obrada mocijskih tvorenica u hrvatskim rječnicima već je bila tema jezikoslovnih istraživanja. Međutim, korpusno utemeljen e-rječnik ima mnogo šire mogućnosti od klasičnoga rječnika. U ovome će se radu prikazati na koji se način mocijskoj tvorbi može pristupiti u e-rječniku hrvatskoga jezika koji se izrađuje u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje te u čemu se obrada u takvome rječniku razlikuje od obrade u klasičnome rječniku. Također će se analizirati odnos između korpusnoga i klasičnoga pristupa i mogućnosti sustavne tvorbe za nepotvrđene tvorenice. To se postavlja u širi pragmatički kontekst jer Institut često dobiva upite o tvorbi ženskih, ali i muških mocijskih parnjaka koji još ne postoje, ali se za njima u praksi pojavila potreba (npr. *muška primalja*, *žena admiral korvete*). Analiza će biti provedena na konkretnim primjerima mocijskih tvorenica, ali i muško – ženskih parova koji nisu nastali mocijskom tvorbom (npr. *medicinska sestra – medicinski tehničar*, *jelen – košuta*).

Ključne riječi: mocijska tvorba; muško-ženski parnjaci; e-leksikografija; jezični stereotipi

1. Uvod

Izricanje muško-ženskih odnosa u hrvatskome jeziku višestruko je zanimljivo. Problemu se može pristupiti s različitih stajališta, od akcenatskoga (Barić 1992), tvorbenoga (Babić 1973/74, Babić 1999, Barić 1987, 1988, 1989) i normativnoga (Babić 1980, 1989, Dulčić 1997, Lewis 2014) do leksikografskoga (Mihaljević 2013), komunikacijskoga (Barić 1989), sociolingvističko-pragmatičkoga (Glovacki-Barnardi 2008, Hudeček i Mihaljević 2014), kontrastivnoga (Mihaljević i Štebih Golub 2009) i etnolingvističkoga (Miloš 2017). Praktična važnost proučavanja muško-ženskih odnosa u hrvatskome jeziku očita je i iz velikoga broja savjeta koji se odnose na taj problem i koji se gotovo svakodnevno traže. Ti se savjeti uglavnom odnose na tvorbu ženskoga ili muškoga parnjaka, najčešće u profesijskim imenicama, te na uporabu ženskih ili muških parnjaka pri oslovljavanju i

1 Ovaj je rad izrađen na istraživačkom projektu *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik*, koji u cijelosti financira Hrvatska zaklada za znanost.

u različitim dokumentima. Problem je, međutim, širi od problema mocijske tvorbe jer se katkad muško-ženski odnosi i ne mogu izraziti tvorbenim odnosom. U donjoj se tablici pokazuje nekoliko konkretnih upita koji su dijelom i bili poticaj za šire proučavanje muško-ženskih parnjaka u hrvatskome jeziku i e-rječniku hrvatskoga jezika.

1. tablica: Upiti koji se odnose na muško-ženske parnjake u hrvatskome jeziku

tvorba naziva	Kako stvoriti ženski parnjak od ovih naziva?	Kako stvoriti muški parnjak od ovih naziva?
	strijelac, vatrogasac, general-bojnik, mornar, knjigoveža, drvosječa, tekstopisac, krupije, kupac, pisac, ribič	dadilja, glačara, hostesa, kućna pomoćnica, pralja, primalja, sobarica, servirka
uporaba	U kojemu rodu treba pisati funkciju osobe koja obnaša određenu dužnost? Kako treba pisati na dokumentima i općenito na dopisima e-porukama kad dužnost obnaša ženska osoba, je li pravilno pisati <i>predsjednik</i> ili <i>predsjednica</i> , <i>član</i> ili <i>članica</i> ?	

Problem muško-ženskih parnjaka relevantan je i sa stajališta ravnopravnosti spolova, pa često savjete traže ženske udruge, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Zavod za zapošljavanje, Oružane snaga itd., a na mrežnoj adresi <http://zenskasoba.hr/jezik-ravnopravnosti/> nalazi se popis muško-ženskih parnjaka, u koji svaki posjetitelj može slobodno upisivati svoje prijedloge, koji se bez jezične provjere objavljuju na stranici, pa se tu mogu naći i ovi primjeri: *ličioc – ličiorka*, *ronilac – ronilja*, *ronioc – ronilica*, *znalac – znalateljica*.

2. Mocijski parnjaci i muško-ženski parnjaci

U jezikoslovnim se priručnicima *mocijska tvorba* ovako definira: 1. „tvorba imenica ž. roda izvođenjem od oblika za m. rod pomoću posebnih nastavaka, npr. nj. **-in**: *Ärzt-in*, *Bäuer-in*, *Genoss-in*; usp. u hs. kum-a, susjed-a (često uz promjenu naglaska).“ (Simeon 1969) 2. „Mocijskom tvorbom zove se tvorba imenica jednoga roda od imenice drugoga roda s razlikom u spolu. Javlja se za oznaku osoba i životinja.“ (Barić i dr. 1997: 304).²

Zajedničko je navedenim definicijama da se mocijska tvorba određuje kao kategorija tvorbe riječi, pa se o *mocijskim parnjacima* govori samo kad su oni tvorbeno povezani. Problem koji se u ovome radu analizira velikim se dijelom odnosi na mocijsku tvorbu, ali je širi od nje jer obuhvaća slučajeve u kojima nije riječ o tvorbi. Mocijski su parnjaci tvorbeno-kategorija, a *muško-ženski parnjaci* semantička kategorija.

² Više o definicijama mocijske tvorbe i mocijskih parnjaka vidi u *Metzler Lexicon Sprache* (Glück 2004) i Mihaljević i Štebih Golub 2009.

3. Metodologija

Da bi se obradilo muško-ženske parnjake u e-rječniku, potrebno je provesti korpusna istraživanja te deskriptivni pristup kombinirati s preskriptivnom metodom.³ Metodologija je u ovome radu kao i u radu na *Mrežniku* vođena građom i podređena opisu građe te se uvodi kombinirani pristup koji odgovara svakomu pojedinom problemu. Deskriptivnom analizom utemeljenom na korpusu utvrđuje se potvrđenost određenih mocijskih parnjaka, ali i pojavljivanje određene riječi u nekim kolokacijama. Na pojedinim se značenjima izvedenim iz korpusa temelje i rječničke definicije. Korpusni je dio ovoga istraživanja donekle potaknut istraživanjima koja su provođena u *lexiku* (Klosa 2011, 2014, Haß 2005). Posebna će pozornost u *Mrežniku* biti usmjerena na kolokcije. One će biti analizirane s pomoću skica riječi prema modelu koji je primijenjen u *lexiku*.⁴

4. Korpus

Ovaj se rad temelji na dvama hrvatskim korpusima na kojima se temelji i obrada u *Mrežniku*: na *Hrvatskoj mrežnoj riznici* <http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac/> i *Hrvatskome mrežnom korpusu* <http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac/>. Podatci se iz korpusa crpe s pomoću alata za crpenje podataka SketchEngine, koji omogućuje prikaz konteksta neke riječi putem skica riječi (WordSketches; napravljenih na temelju gramatike skica), najčešćih kolokacija raspoređenih u sintaktičke kategorije, te tako olakšava i usustavljuje pronalaženje dobrih rečeničnih primjera (GODEX)⁵ i kolokacija. Pretraživanja se obavljaju tako da se rezultati svrstavaju po frekvenciji, ali i po *scoreu* u kojemu se računalno odabiru dobri primjeri (GDEX). Tako dobiveni podatci prenose se u program Tlex, u kojemu leksikografi opisuju natuknicu na svim razinama. (o tome više vidi u Hudeček i Mihaljević 2017a i b). Međutim, isti se rezultati mogu dobiti i bez SketchEnginea s pomoću regularnih izraza. Tako se primjerice u NoSketchEngine načinu pretraživanja korpusa sveze pridjeva i imenice za lemu *učiteljica* mogu dobiti s pomoću ovoga regularnog izraza: [tag="A.*"][lemma="učiteljica"].⁶ Pretragom leme *učiteljica* u *Hrvatskoj mrežnoj riznici* dobivaju se ovi rezultati:

3 Više o odnosu preskriptivnoga i deskriptivnoga pristupa vidi u radu Hudeček i Mihaljević 2015: 299-307.

4 Kolokacije lema *Mädchen* 'djevojka' i *Junge* 'mladić' u *lexiku* mogu se vidjeti na e-adresi <http://www.owid.de/wb/lexiko/gruppen/maedchen-junge.html>. Usporedba kolokacija za pitanje *Was macht eine/ein X? što radi x?* za natuknice *istraživač*, *istraživačica*, *znanstvenik*, *znanstvenica* u *lexiku* nalaze se na mrežnoj adresi <http://www.owid.de/wb/lexiko/gruppen/forscher.html>.

5 Vidi Repar i Pollak 2017: 651-661.

6 Više o tome vidi u Blabus Bartolec i Matas Ivanković 2017.

učiteljica (noun)		Riznica v0.1 freq = 971 (9.53 per million)	
kakav?		glagol ispred prijedloga	
	<u>198</u> 20.39		<u>105</u>
mlad	<u>17</u> 4.17	u-s	<u>46</u> 4.74
mlada učiteljica		iz-s	<u>29</u> 2.99
nov	<u>15</u> 1.67	na-s	<u>11</u> 1.13
nova učiteljica		sa-s	<u>7</u> 0.72
star	<u>10</u> 3.11	za-s	<u>5</u> 0.51
stara učiteljica		o-s	<u>4</u> 0.41
gospodičan	<u>7</u> 9.95	zbog-s	<u>3</u> 0.31
pomoćan	<u>5</u> 6.42		
bivši	<u>5</u> 2.11	veznik	
seoski	<u>4</u> 5.87	<u>98</u>	<u>10.09</u>
stankovački	<u>3</u> 8.93	koji	<u>27</u> 0.37
islužen	<u>3</u> 8.41	učiteljica koja	
iskusan	<u>3</u> 5.01	ili	<u>7</u> 0.55
dobar	<u>3</u> 0.32	kad	<u>3</u> 1.58
u genitivu-n		prijedlog-iza	
	<u>136</u> 14.01		<u>98</u> 10.09
život	<u>55</u> 7.45	iz	<u>21</u> 1.11
učiteljica života		učiteljice iz	
klavir	<u>12</u> 10.60		
ples	<u>5</u> 8.65	koordinacija	
glasovir	<u>4</u> 9.27	<u>86</u>	<u>8.86</u>
matematika	<u>4</u> 8.45	učitelj	<u>26</u> 9.39
škola	<u>3</u> 4.92	učitelji i učiteljice	
		majka	<u>4</u> 5.99
		biti	<u>4</u> 0.09
		odgajateljica	<u>3</u> 9.98
		koga-što	
			<u>84</u> 8.65
		pretući	<u>4</u> 8.65
		odvesti	<u>4</u> 7.18
		imati	<u>4</u> 0.19
		upoznati	<u>3</u> 5.54
		ubiti	<u>3</u> 5.26
		imenica iza prijedloga	
			<u>84</u>
		sa-s_X	<u>35</u> 3.60
		za-s_X	<u>10</u> 1.03
		od-s_X	<u>9</u> 0.93
		na-s_X	<u>8</u> 0.82
		u-s_X	<u>7</u> 0.72
		o-s_X	<u>5</u> 0.51
		po-s_X	<u>4</u> 0.41
		prema-s_X	<u>3</u> 0.31
		protiv-s_X	<u>3</u> 0.31
		subjekt od	
			<u>74</u> 7.62
		reći	<u>4</u> 3.26
		prijedlog	
			<u>68</u> 7.00
		sa	<u>25</u> 0.25
		s učiteljicom	
		n-koga-čega	
			<u>48</u> 4.94
		uloga	<u>7</u> 5.32
		otpuštanje	<u>3</u> 7.68
		komu-čemu	
			<u>18</u> 1.85
		dati	<u>3</u> 4.11
		oba u genitivu	
			<u>16</u> 1.65
		nov	<u>3</u> 1.54

1. slika: Rezultat pretrage leme *učiteljica* u *Riznici*

Budući da hrvatski korpusi nisu reprezentativni ni izbalansirani te da je pristup u radu i na *Mrežniku* deskriptivno-normativan, uz korpus se upotrebljavaju i svi drugi dostupni izvori: rječnici, jezični savjetnici, internet, upiti poslani na adresu savjetnik@ihj.hr. To je posebno važno kod novotvorenica koje nisu potvrđene ni u jednome od navedenih korpusa (npr. *knjigoveskinja*) ili koje su potvrđene izrazi-to mali broj puta, npr. *tekstopiskinja*.

tekstopiskinja <small>(noun)</small>		
Croatian Web (hrWaC 2.2) freq = 5 (0.00 per million)		
kakav?		
	<u>3</u>	60.00
plodan	<u>1</u>	0.96
subjekt_od		
	<u>2</u>	40.00
pjevati	<u>1</u>	2.85
koordinacija		
	<u>1</u>	20.00
pjevačica	<u>1</u>	2.37
glagol_ispred_prijedloga		
	<u>1</u>	
za-s	<u>1</u>	20.00

2. slika: Rezultat pretrage leme *tekstopiskinja* u *hrWaC-u*4.1. *Korpusna analiza muško-ženskih parnjaka*

Pretragom po frekvenciji lema *djevojka* i *mladić* u *hrWaC-u* dobivamo ove rezultate navedene u 2. tablici.

2. tablica: Kolokacije uz leme *djevojka* i *mladić*

	djevojka	mladić
Kakav/kakva je x?	mlad, bivši, lijep, godišnji (ispred je brojka), nov, zgodan, mrtav, fin, nesretan, dugogodišnji	godišnji (iza brojke), nesretan, nepoznat, golobrad, ozlijeđen, hrvatski, pijan, talentiran, zgodan, bogat
Što radi x?	imati, reći, moći, doći, postati, pokazati, trebati, znati, dobiti, uspjeti, htjeti, nositi, ostaviti, početi, osvojiti	imati, doći, reći, moći, početi, voziti, uspjeti, dobiti, poginuti, ući, preminuti, vidjeti, stradati, znati, otići, završiti, trebati, pokušati, utvrditi
Što se dogodilo x?	imati, upoznati, vidjeti, naći, ubiti, tražiti, silovati, pronaći, voljeti, zaprositi, glumiti, nemati, gledati, odvesti, oženiti, ugledati, ostaviti, znati, upoznati, pozvati, dovesti, osvojiti	vidjeti, uhititi, ubiti, pronaći, napasti, pretući, upoznati, poznavati, pratiti, pozivati, tražiti, naći, privesti, pozvati, gledati, uhvatiti, prikazivati, ugledati, dovesti, slati, zateći, udariti, glumiti, zaustaviti, voljeti

Iz navedenih najčešćih kolokacija leksikograf će slobodno birati primjere za leksi-kografsku obradbu.

Usporedbom potvrda za te dvije leme možemo zaključiti ovo:

1. Pridjevi *golobrad* i *star* pojavljuju se uz imenicu *mladić*, a ne pojavljuju se uz imeni-cu *djevojka* (ali *stara cura*).
2. Ostali se pridjevi mogu pojaviti i uz *mladić* i uz lemu *djevojka*. Ipak, neki su pridjevi mnogo češći uz jednu ili drugu lemu, npr. pridjevi *lijep*, *mlad* i *bivši* mnogo se češće pojavljuju uz lemu *djevojka* nego uz lemu *mladić*.
3. Pridjevi *fin* i *mrtav* pojavljuju se jako često uz lemu *djevojka* zbog filma i kazališne predstave *Fine mrtve djevojke*, pa njihovu frekvenciju treba zanemariti.
4. Riječi *sav*, *jedan*, *neki* i sl. mogu se pojaviti uz bilo koju imenicu i nisu posebno ka-rakteristične za analizirane imenice. (stoga u daljnjoj analizi rezultate pretražujemo po *scoreu*, a ne po frekvenciji).
5. Riječ *djevojka* u korpusu se pojavljuje mnogo češće od riječi *mladić* (možda i zbog postojanja riječi *momak*).

Već se iz navedenih primjera vidi kako je poseban problem pri leksikografskoj obradbi kako pomiriti rodnu/spolnu korektnost s korpusnim pristupom koji nam kao najčešće primjere često daje rodne stereotipe (*djevojka* je *lijepa*, a *mladić* *pijan* i *bogat*, *djevojka* je *silovana*, *djevojku* je netko *zaprosio* i *oženio*, a *mladić* je *poginuo*, *preminuo*, *stradao*, *mladića* su *uhitili*, *pretukli*, *priveli*, *uhvatili*).

4.2. Leksikografija, korpus i rodni stereotipi

Irena Miloš u radu *Komu je jezik majka, a komu maćeha* (2017) ističe da se rodni stereotipi mogu promatrati u ustaljenim svezama i kolokacijama:

Kolokacije oprimjeruju mišljenje da su za ženu prestižne karakteristike lje-pota (izgled), nježnost (izgled i karakterna osobina) te krhka građa, odno-sno tjelesna im je snaga smanjena u odnosu na snagu muškarca, a za muškarca su prestižne osobine tjelesna nadmoć i snaga. Na temelju tih rodni-h oznaka dalje se razvijaju rodne uloge u društvu kao što su podjela poslova na muške i ženske ili uloga muškarca i žene u obitelji.

Stručnjaci koji se bave rodnim ulogama i aktivisti stereotipiziranima smatra-ju već same definicije riječi *muškarac* i *žena*. Tako je muškarac u rječnicima najčešće opisan kao ‘muška osoba; osoba muškoga spola’, a u definiciji žene pod prvim se značenjem najčešće navodi ‘ljudsko biće po spolu suprotno muškarcu, koje može rađati djecu i preuzeti glavnu brigu za uzgoj i odgoj djece’. Takve se definicije u rodnim teorijama smatraju diskriminirajućima jer se jedan osnovni pojam, u ovome slučaju *žena*, definira kao „otklon“ od drugoga pojma koji je definiran temeljno te postavljen kao nadređen.

U radu *Je leksikografija labko tudi queer?* (Gorjanc 2015: 255) govori se o dekon-strukciji društvenoga binarizma muškarac – žena te prigovara leksikografima da

često kodiraju tradicionalne poglede i vrijednosti te da je opis muškarca pozitivan za razliku od opisa žene.

O stereotipima u leksikografskome opisu muško-ženskih odnosa pišu i Anette Klosa i Petra Storjohann (2011: 63-64) uspoređujući natuknice *žena* i *muškarac*.

Pretraživanjem *hrWaC-a* po lemmama *muškarac* i *žena* na pitanje *Kakav je muškarac* i *Kakva je žena?* te *Što radi muškarac/žena?* dobivamo odgovore navedene u 3. tablici.

3. tablica: Rezultati pretrage lema muškarac i žena u hrWaC-u

muškarac	žena	muškarac i žena
nepoznat, oženjen, odrastao, naoružan, maskiran, zgodan, godišnji, sredovječan, privlačan, mlad, pravi, heteroseksualan	mlada, lijepa, udana, nesretna, zgodna, trudna, nezaposlena, pametna, zlostavljanja, silovana, zaposlena	mlad, zgodan
prilazi komu, napada, preminuo je, ulazi, pokazuje, pokušava pobjeći, vozi, sjedi, nosi, upravlja, otkriva	rodi, pokazuje, ima, kaže, umre, hoće, nosi, radi, zna, voli, vidi, treba	nosi

Iz tablice je vidljivo da je podudarnost među najčešćim kolokatima uz leme *muškarac* i *žena* mala. Korpusna analiza problematizirat će postupak da se isti primjer i ista kolokacija nalazi i uz natuknicu kojom se označuje muška osoba i uz natuknicu kojom se označuje ženska osoba. S druge strane leksikograf koji vođen korpusom napiše kolokacije *naoružani/maskirani muškarac* i *trudna/zlostavljana/silovana žena* te *muškarac napada*, a *žena rađa* ogriješit će se o načela rodne osjetljivosti i korektnosti te je to područje u kojemu leksikograf iako vođen korpusom mora voditi računa i o ravnopravnosti spolova i rodnoj korektnosti.⁷

4.3. Kad nam korpus ne daje odgovor

Promjenom su se izvanjezične stvarnosti promijenile i uloge muškaraca i žena u društvu, pa se danas često žene bave tradicionalno muškim zanimanjima, a muškarci tradicionalno ženskim zanimanjima. Tako se često pojavi potreba za uporabom neke nove riječi koja do tada nije bila u uporabi. Postavlja se pitanje kako nazvati ženu vatrogasca, knjigovežu, tekstopisca, mornara, ribara, krupjea te kako nazvati mušku babicu, primalju, hostesu, pralju. Korpus nam tu uglavnom ne može pomoći jer ili ne daje odgovor ili ima toliko malo potvrda da one nisu relevantne. Tablično su prikazani odabrani primjeri iz jednoga jezičnog savjeta.

⁷ Sa sličnom se problemima leksikograf susreće pri navođenu kolokacija za nazive pripadnika pojedinih naroda.

4. tablica: Neobični parnjaci uobičajenih naziva

uobičajeni naziv	parnjak
diskdžokej	diskdžokejica
gatar	gatar
glačarica	glačar
knjigoveža	knjigoveškinja
pisac	spisateljica
pralja	perilac
servirka	servir
tekstopisac	tekstopiskinja

5. Muško i žensko u leksikografiji

Iscrpna analiza obrade mocijskih parnjaka u hrvatskim rječnicima provedena je u radovima Mihaljević 2013 i Mihaljević i Štebih Golub 2009. U većini objavljenih suvremenih jednojezičnih rječnika hrvatskoga jezika (Anić 1998, Šonje 2000), mocijske se tvorenice najčešće navode u zagradi uz osnovnu riječ od koje se u mocijskoj tvorbi polazi. Anić (1998) tako uz natuknice koje odgovaraju imenici muškoga roda u zagradi navodi njihov mocijski parnjak. Mocijski je parnjak naglašen, ali uz njega nema nikakve obradbe.

Hrvatski enciklopedijski rječnik koncepcijski se razlikuje od navedenih rječnika. Za ovu je temu bitno napomenuti da su u tome rječniku riječi povezane u tvorbeno-značenjske grozdove. Sukladno takvoj koncepciji mocijski se parnjaci navode pod odgovarajućom osnovnom riječju, npr. pod osnovnom natuknicom *učiti* nalaze se podnatuknice *učitelj*, *učiteljev*, *učiteljica* i *učiteljčin*.

U *Velikome rječniku hrvatskoga standardnog jezika* (2015.) ženski su mocijski parnjaci posebne natuknice s kojih se upućuje na odgovarajući muški mocijski parnjak:

pedagoginja im ž <...> ž *moc parnjak* od pedagog

učiteljica im ž <...> ž *moc par* od učitelj a.1) školnica, b) 2 podučavateljica, c) (3) mentorica, b) poučavateljica.

U *Školskom rječniku hrvatskoga jezika* IHJJ-a mocijski parnjaci imaju posebne natuknice s cjelovitom obradom.

5. tablica: Usporedba obrade natuknica *učitelj* i *učiteljica* u *Školskome rječniku*

<p>učitelj im. m. <G učitelja; mn. N učitelji, G učiteljā></p> <p>1. osoba koja vodi nastavu u osnovnoj školi</p> <p>2. osoba koja komu prenosi kakva znanja ili ga poučava kakvim vještinama</p> <p>[~ <i>skijanja</i>; ~ <i>vožnje</i>]</p>	<p>učiteljica im. ž. <G učiteljice; mn. N učiteljice, G učiteljicā></p> <p>1. žena koja vodi nastavu u osnovnoj školi</p> <p>2. žena koja komu prenosi kakva znanja ili ga poučava kakvim vještinama</p> <p>[~ <i>skijanja</i>; ~ <i>vožnje</i>]</p>
--	---

U gornjemu primjeru vidimo da su muško-ženski parnjaci obrađeni tako da se njihove obrade u najvećoj mogućoj mjeri podudaraju. To je načelo dosljedno provedeno u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika*.

5.1. Muško i žensko u e-okružju

U Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje izrađeno je ili se izrađuje nekoliko portala ili mrežnih stranica s kojima će se *Mrežnik* povezivati: *Jezični savjeti* <http://jezicni-savjetnik.hr/>, *Baza veznika* (u izradi), *Baza etnika i ktetika* (u izradi), *Portal muško-ženskih parnjaka* (koncepcija koja se trenutačno razvija bit će prikazana u ovome radu), *Baza frazema* (u izradi), *Portal Bolje je hrvatski* <http://bolje.hr/>, *Pragmalingvistički portal* (koncepcija se trenutačno razvija), *Repozitorij metafora* <http://ihjj.hr/metafore/>, *e-Glava: Baza hrvatskih glagolskih valencija* <http://ihjj.hr/projekt/baza-hrvatskih-glagolskih-valencija/27/>, *Hrvatsko strukovno nazivlje Struna* <http://struna.ihjj.hr/>, *Hrvatski u školi* <http://hrvatski.hr/>. Za ovu su temu relevantni portali *Struna*, *Bolje je hrvatski*, *Baza etnika i ktetika* te posebno *Jezični savjeti*. Posebno je za ovu temu važan portal *Muško i žensko u hrvatskome jeziku*, čija se koncepcija izlaže u daljnjemu tekstu.

Na portalu *Jezični savjeti* zasad se nalazi nekoliko savjeta koji se odnose na muško-ženske parnjake u hrvatskome jeziku (*babica*, *dadilja*, *javna bilježnica*, *knjigovješkinja*, *primalja*). Ovdje ću navesti samo dva karakteristična primjera. U prvome se primjeru pokazuje kako od naziva za muškarca vršitelja radnje napraviti naziv za ženu vršiteljicu radnje, a u drugome je problem obrnut, tj. kako od naziva za ženu vršiteljicu radnje napraviti naziv za muškarca vršitelja radnje.

diskdžokejica

Ako od imenice za oznaku osobe jednoga spola nastaje imenica za oznaku osobe suprotnoga spola, npr. *nastavnik* – *nastavnica*, *profesor* – *profesorica*, *ravnatelj* – *ravnateljica*, *student* – *studentica*, *učenik* – *učenica*, *učitelj* – *učiteljica*, riječ je o mocijskoj tvorbi. Riječi (tvorenice) u tako nastalome paru označuju različit spol, a inače imaju isto značenje. Zovemo ih mocijskim parnjacima. Mocijskim se parnjacima mogu označavati vršitelji/vršiteljice radnje, nositelji/nositeljice zvanja, zanimanja, vojnih činova i osobina, stanovnici/stanovnice, sljedbenici/sljedbenice i pripadnici/pripadnice pokreta, pravaca itd. Mocijskih je parnjaka najviše među profesijskim imenicama. Imenice koje označuju vršiteljicu radnje najčešće se tvore sufiksima *-ica* (*učiteljica*), *-ka* (*novinarka*), *-inja* (*psihologinja*) i nešto rjeđe *-kinja* (*knjigovotkinja*) od imenica muškoga roda. Od imenice *diskdžokej*, koja označuje osobu koja pušta glazbu u diskoklubovima ili na koncertima, može se s pomoću sufiksa *-ica* izvesti imenica *diskdžokejica*, koja označuje ženu koja pušta glazbu u diskoklubovima ili na koncertima.

host

U hrvatski je jezik davno primljena imenica *hostesa* (prema engleskome *hostess*), kojom se označuju atraktivne djevojke koje pomažu na sajmu, događanju, konferenciji ili drugoj manifestaciji. Ta je imenica tvorena stranim sufiksom *-ess* i hrvatskim sufiksom *-a*. Imenici *hostesa* odgovara muški mocijski parnjak *host* (prema engleskome *host*). Umjesto riječi *hostesa* i *host* bolje je upotrijebiti hrvatske riječi *domaćica* i *domaćin*.

5.2. Portal *Muško i žensko u brvatskome jeziku*

Portal muško-ženskih parnjaka trenutačno je u fazi izrade koncepcije. Na portalu su predviđeni ovi sadržaji:

1. tražilica muško-ženskih parnjaka (trenutačno je izrađena demo inačica)

Muško-ženski parnjaci

pronađi

parnjaci

5 parnjaka

- učitelj / učiteljica
- medicinski tehničar učitelj / medicinska sestra učiteljica
- pomoćnik
- strukovni učitelj / strukovna učiteljica
- učitelj / učiteljica plesa

3. slika: Rezultat pretrage leme *učitelj* u tražilici portala *Muško i žensko u brvatskome jeziku*

Nakon tražilice nalazi se poveznica *Postavi pitanje* kako bi korisnici koji nisu našli odgovor na svoje pitanje u tražilici mogli postaviti pitanje autorima mocijskoga portala.

2. jezične igre za učenje muško-ženskih parnjaka (prikazana igra s portala *Hrvatski u školi*)

Trenutačno se radi na izradi pamtilice (memori) s parovima navedenim u 6. tablici.

6. tablica: Muško-ženski parnjaci za pamtilicu

gusak	guska	vozač	vozačica
jarac	koza	profesor	profesorica
patak	patka	biciklist	biciklistica
jelen	košuta	car	carica

kokoš	pijetao	muškarac	žena
lav	lavica	starac	starica
lisac	lisica	učenik	učenica
mačak	mačka	dječak	djevojčica
majmun	majmunica	nastavnik	nastavnica
ovan	ovca	kuhar	kuharica
pas	kuja	istraživač	istraživačica
patak	patka	odgojitelj	odgojiteljica
slon	slonica	inženjer	inženjerka
srndač	srna	kralj	kraljica
trut	pčela	čitatelj	čitateljica
žabac	žaba	učitelj	učiteljica

Izrađen je kviz za učenje muškoga i ženskoga etnika koji se trenutačno nalazi na portalu *Hrvatski u školi*.

Popuni prazna mjesta u rečenicama!

Stanovnik Hrvatske je **Hrvat** ✓. Stanovnica Hrvatske je **Hrvatica** ✓.

Stanovnik Japana je **Japanac** ✓. Stanovnica Japana je **Japanka** ✓.

Stanovnik Kine je **Kinez** ✓. Stanovnica Kine je **Kineskinja** ✓.

Stanovnik Italije je **Talijan** ✓. Stanovnica Italije je **Talijanka** ✓.

Stanovnik Njemačke je **Njemaac** ✗. Stanovnica Njemačke je **Njemica** ✓.

bodovi: 9 od 10

 ★ 9/10

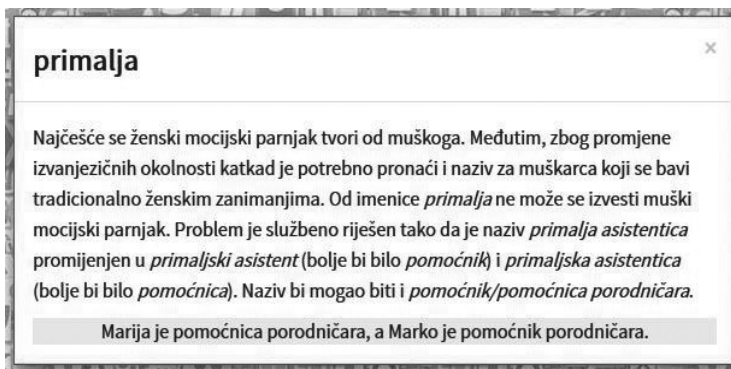
4. slika: Igra ženskih i muških etnika

3. poveznica na *Odostražni rječnik* s pomoću kojega se mogu proučavati tvorbeni odnosi (trenutačno je izrađena demoinačica općega leksika i demoinačica zanimanja)

teljica	pronadi		
• natjecateljica	• obožavateljica	• izumiteljica	• prosvjetiteljica
• skladateljica	• derivateljica	• braniteljica	• krotiteljica
• predsjedateljica	• njegovateljica	• pravobraniteljica	• izvjestiteljica
• gledateljica	• vrjednovateljica	• hraniteljica	• ugostiteljica
• redateljica	• štovateljica	• tjelohraniteljica	• upraviteljica
• odgajateljica	• poštovateljica	• počiniteljica	• pokroviteljica
• prijateljica	• slušateljica	• dobročiniteljica	• kućepaziteljica
• neprijateljica	• ljubiteljica	• progoniteljica	• učiteljica
• pošiljateljica	• graditeljica	• roniteljica	• mučiteljica
• snimateljica	• osloboditeljica	• otkupiteljica	• vjeroučiteljica
• primateljica	• roditeljica	• mjeriteljica	• prekršiteljica
• ravnateljica	• preporoditeljica	• krivotvoriteljica	• vršiteljica
• zagovarateljica	• voditeljica	• motriteljica	• ovršiteljica
• stvarateljica	• prevoditeljica	• gasiteljica	• istražiteljica
• sustvarateljica	• rukovoditeljica	• spasiteljica	• poslužiteljica
• podupirateljica	• utemeljiteljica	• nositeljica	• tužiteljica
• spisateljica	• odgojiteljica	• podnositeljica	• posteljica
• čitateljica	• posvojiteljica	• prenositeljica	
• davateljica	• usvojiteljica	• pratiteljica	
• poznavateljica	• iscjeliteljica	• posjetiteljica	

5. slika: Rezultat pretrage po završetku *-teljica* u demoinačici općega odostražnoga rječnika

4. jezični savjeti koji se temelje na upitima korisnika (trenutačno se izrađeni savjeti nalaze na mrežnim stranicama *Jezični savjeti*):

6. slika: Jezični savjet o riječi *primalja*

Osim mocijskih parnjaka u savjetima će se dati detaljna objašnjenja načina obračunavanja (*dragi slušatelji, drage slušateljice i slušatelji, drage slušateljice i dragi slušatelji*), pisanja muških ili ženskih parnjaka na diplomama, posjetnicama, natpisima na vratima, u natječajima za posao (potvrđeni su i ovakvi primjeri: *voditelj restorana m/ž*, ali i *sobarica m/ž*).

5. povijesni kutak u kojemu će se prikazivati rezultati istraživanja muško-ženskih parnjaka koja se provode na hrvatskim tekstovima dopreporodnoga razdoblja, ponajprije na leksikografskoj građi
6. popis objavljenih radova o ovoj problematici s poveznicama ili PDF-ovima.

5.3. Muško i žensko u e-rječniku

U *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku* posebna će se pozornost posvetiti obradi muško-ženskih parnjaka. Taj će mrežni rječnik biti utemeljen na korpusu (*corpus based*). Uz korpus će se pri uspostavi definicija, donošenju primjera i značenja uzimati u obzir i svi drugi dostupni tiskani i mrežni izvori. Trenutačno se rade predobrade i s njima povezana korpusna istraživanja u sklopu čega važno mjesto zauzima i predobrada muško-ženskih parnjaka utemeljena na korpusnim istraživanjima.⁸

Analizirat će se neki elementi skraćenih predobrade nekoliko za ovu temu karakterističnih natuknica (*učitelj, učiteljica, pedagoginja*). Obrada je u Tlexu trodimenzijska te će se iz kratkih definicija s pomoću poveznica moći ući u iscrpne definicije s kolokacijama i primjerima iz korpusa. U sljedećoj tablici prikazuje se prva razina raščlambe iz koje se s pomoću poveznica prelazi na dublju razinu ili na druge natuknice.

7. tablica: Prva razina skraćene predobrade natuknica učitelj i učiteljica

naglašena natuknica	<i>učitelj</i>	<i>učiteljica</i>
gramatički podatci	im. m	im. ž.
oblici (skraćeni prikaz)	G učitelja, <i>mn.</i> N učitelji, G učiteljā	G učiteljicē, <i>mn.</i> N učiteljice, G učiteljicā
parnjak (poveznica na natuknicu)	učiteljica	učitelj
broj značenja	1	1
skraćena definicija	Učitelj je osoba koja poučava.	Učiteljica je žena koja poučava.
broj značenja	2	
skraćena definicija	Učitelj je muškarac koji poučava.	
tvorbena raščlamba	uči-telj	učitelj-ica
tvorenice	učiteljev, učiteljski, učiteljstvo, vjeroučitelj, nadučitelj	učiteljičin, vjeroučiteljica
frazemi	povijest je učiteljica života	
primjer iz korpusa	Ako je povijest učiteljica života, jesmo li išta naučili od nje.	
poveznica na portal <i>Muško i žensko u hrvatskome jeziku</i>	<ul style="list-style-type: none"> ■ učitelj / učiteljica ■ medicinski tehničar učitelj / medicinska sestra učiteljica ■ strukovni učitelj / strukovna učiteljica ■ učitelj / učiteljica plesa 	

8 Više o *Mrežniku* vidi u radu Hudeček – Mihaljević 2017.

Iz gornje je tablice vidljivo da *učitelj* ima dva temeljna značenja: 1. osoba, 2. muškarac. Svako od tih značenja dalje se dijeli na podznačenja. Natuknica *učiteljica* ima samo jedno temeljno značenje, koje se dalje dijeli na podznačenja. U sljedećoj tablici prikazuje se skraćena razrada značenja natuknica *učitelj/učiteljica*. Kolokacije koje se ponavljaju nisu u tablici ponovno navođene (npr. *Kakav je učitelj?*, *Što učitelj radi?* u značenjima 1 i 2). Značenja 1 i 2 a 'x koji vodi nastavu od 1. do 4. razreda' i 1 i 2 b 'x koji vodi nastavu od 5. do 8. razreda' razgraničena su temeljem kolokacija (*razredni – predmetni učitelj* te *učitelj biologije, kemije* itd.) te sinonima. U sljedećoj su tablici usporedno prikazana potpunija značenja (2. razina) natuknica *učitelj* i *učiteljica* te njihove kolokacije i skraćeni primjeri. Polja koja se ponavljaju izostavljena su iz ovoga prikaza.

8. tablica: Druga razina obrade natuknica učitelj i učiteljica

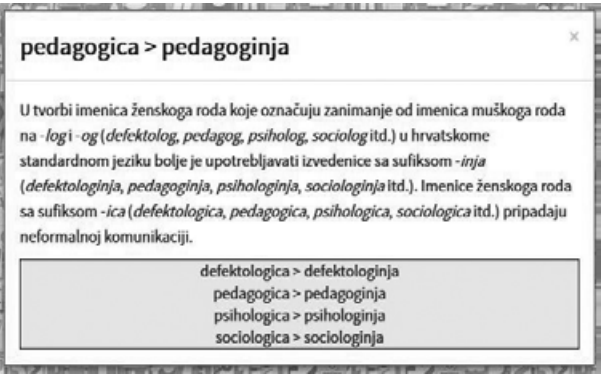
naglašena natuknica	<i>učitelj</i>	<i>učiteljica</i>
definicija 1 a	Učitelj je osoba koja vodi nastavu u osnovnoj školi od 1. do 4. razreda.	
kolokacije	<i>Kakav je učitelj?</i> razredni, diplomirani, dobar, hrvatski, iskusan, mudar, stručan, mlad, nov, seoski, poznat <i>S kim se učitelj povezuje?</i> učitelj i učenici, učitelj i ravnatelj, učitelj i roditelji	
sveze	učitelj mentor, učitelj savjetnik	
definicija 1 b	Učitelj je osoba koja vodi nastavu u osnovnoj školi od 5. do 8. razreda.	
primjer iz korpusa	Kao i svake godine održava se ukupno pet kampova za poticanje darovitosti u programiranju, multimediji, informatičkom stvaralaštvu, usavršavanju učitelja informatike te poticanju rane darovitosti. Svima Vama, učenicima, razrednim i predmetnim učiteljima koji sudjelujete i dio ste aktivnosti oko istog, želim puno uspjeha i zahvaljujem Vam na angažmanu i podršci, bez obzira na postignuti uspjeh.	
sveze	učitelj mentor, učitelj savjetnik	
kolokacije	<i>Kakav je učitelj?</i> predmetni, diplomirani, dobar, hrvatski, iskusan, mudar, stručan, mlad, nov, seoski, poznat <i>Što učitelj poučava?</i> biologiju, kemiju, engleski, hrvatski <i>S kim se učitelj povezuje?</i> učitelj i učenici, učitelj i ravnatelj, učitelj i roditelji	
sinonimi	nastavnik, predmetni učitelj, profesor <i>razg.</i>	
definicija 1 c	Učitelj je osoba koja komu prenosi kakva znanja ili ga poučava kakvim vještinama.	

naglašena natuknica	<i>učitelj</i>	<i>učiteljica</i>
primjer iz korpusa	Grčki treneri i učitelji, koji su rimske patricije učili hrvanju, uspjeli su sintetizirati dinamično hrvanje Etruščana i grčke načine.	
kolokacije	<i>Što učitelj poučava?</i> učitelj plesa, učitelj skijanja, učitelj plivanja <i>S kim se učitelj povezuje?</i> učitelj i trener	
definicija 2 a	Učitelj je muškarac koji vodi nastavu u osnovnoj školi od 1. do 4. razreda.	Učiteljica je žena koja vodi nastavu u osnovnoj školi od 1. do 4. razreda.
primjer iz korpusa	Predložite nam vašeg najdražeg učitelja ili učiteljicu.	Predložite nam vašeg najdražeg učitelja ili učiteljicu.
sveze	učitelj mentor, učitelj savjetnik	učiteljica mentorica, učiteljica savjetnica
kolokacije	<i>Kakav je učitelj?</i> razredni, dobar, hrvatski, stručan, mlad, nov, seoski, poznat, <i>Što učitelj poučava?</i> biologiju, kemiju, engleski, hrvatski <i>S kim se učitelj povezuje?</i> učiteljice i učitelji, trener i učitelj	<i>Kakva je učiteljica?</i> dobra, mlada, umirovljena, stroga, seoska, diplomirana, vrijedna <i>S kim se učiteljica povezuje?</i> učiteljice i učitelji, tete i učiteljice, roditelji i učiteljica, učenici i učiteljica, majka i učiteljica
definicija 2 b	Učitelj je muškarac koji vodi nastavu u osnovnoj školi od 5. do 8. razreda.	Učiteljica je žena koja vodi nastavu u osnovnoj školi od 5. do 8. razreda.
primjer	Iz naše škole u mentora je promovirana učitelj informatike.	Iz naše škole u mentora je promovirana učiteljica biologije.
sveze	učitelj mentor, učitelj savjetnik	učiteljica mentorica, učiteljica savjetnica
kolokacije	<i>Kakav je učitelj?</i> predmetni, diplomirani, dobar, hrvatski, iskusan, mudar, stručan, mlad, nov, seoski, poznat <i>Što učitelj poučava?</i> informatiku, kemiju, engleski, hrvatski <i>S kim se učitelj povezuje?</i> učitelj i učenici, učitelj i ravnatelj, učitelj i roditelji učiteljice i učitelji	<i>Kakva je učiteljica?</i> predmetna, dobra, mlada, umirovljena, stroga, seoska, diplomirana, vrijedna <i>Što učiteljica poučava?</i> biologiju, kemiju, engleski, hrvatski <i>S kim se učiteljica povezuje?</i> učiteljice i učitelji, roditelji i učiteljica, učenici i učiteljica
sinonimi	nastavnik, profesor <i>razg.</i>	nastavnica, profesorica <i>razg.</i>
definicija 2 c	Učitelj je muškarac koji komu prenosi kakva znanja ili ga poučava kakvim vještinama.	Učiteljica je žena koja komu prenosi kakva znanja ili ga poučava kakvim vještinama.
primjer	Članovi HZUTS-a su područni zborovi iz Istre, Ogulina, Osijeka, Rijeke, Slavonskog Broda, Varaždina i Zagreba, a kroz njih voditelji skijanja, treneri i učitelji skijanja, pripravnici učitelja skijanja, pripravnici demonstratora skijanja i demonstratori skijanja.	Kao učiteljici joge, cilj joj je podijeliti svoju strast i iskustvo s drugim vježbačima.

naglašena natuknica	<i>učitelj</i>	<i>učiteljica</i>
definicija 3	Učitelj je svećenik, duhovni ili vjerski vođa.	
primjer iz korpusa	Također, kazao je kako ključnu ulogu u vjerskom rastu svakog vjernika ima svijest da se osobni susret s Kristom događa u istini samo u zajednici vjernika koju predvodi pastir ili učitelj vjere za to od Boga postavljen. Naši članovi i učitelji nisu nužno budisti. Za njih je, nažalost, najčešće nužno potrebno vodstvo učitelja ili gurua, koji je i sam prošao istim putem, koji je prosvjetljen i koji djeluje iz jedne posebne referentne točke u svijesti koja nije od ovoga svijeta i od ovih psiholoških zakona.	
gramatička restrikcija	veliko slovo, jednina	
definicija 4	Učitelj je ime za Isusa Krista	
primjer iz korpusa	Mi večeras Isusa priznajemo svojim Učiteljem i Gospodinom, molimo ga riječima i pjesmom. A našu osobnu vjeru hranimo svagdanjom euharistijom, ponekad možda i sami sa svojim Učiteljem .	
frazemi		povijest je učiteljica života
primjer iz korpusa		Ako je povijest učiteljica života, jesmo li išta naučili od nje.

U sljedećoj se tablici prikazuje skraćena predobradba natuknice *pedagoginja* kako bi se prikazala mogućnost povezivanja s bazom jezičnih savjeta.

9. tablica: Prva razina obrade natuknice pedagoginja

naglašena natuknica	pedagoginja
gramatički podatak	<i>im. ž.</i>
jezični savjet	
oblici	G pedàgoginjē, <i>mn.</i> N pedàgoginje, G pedàgoginjā
mocijski parnjak	pedàgog

naglašena natuknica	pedagoginja
definicija	Pedagoginja je žena koja se bavi proučavanjem i istraživanjem područja odgoja i obrazovanja.
definicija	Pedagoginja je stručna suradnica u školi ili vrtiću.
definicija	Pedagoginja je žena koje poznaje teoriju i praksu neke struke te pedagoško-didaktička načela, primjereno predstavlja određenu djelatnost djeci, učenicima, studentima i odraslima te za njih organizira i provodi različite obrazovne aktivnosti.
kolokacije	<i>Kakva je pedagoginja?</i> arhivska, baletna, dramska, glazbena, muzejska, plesna, socijalna
sinonim	pedagogica <i>razg.</i>

6. Zaključak

1. Naziv muško-ženski parnjaci koji se upotrebljava u ovome radu širi je od naziva mocijski parnjaci jer nije ograničen samo na tvorbu riječi.
2. Muško-ženski parnjaci u hrvatskome jeziku često izazivaju nedoumice. To potvrđuje velik broj upita i savjeta koji se traže. Uglavnom se postavlja pitanja kako od naziva za ženu napraviti naziv za muškarca i obrnuto kako od naziva za muškarca napraviti naziv za ženu. Drugo je pitanje u kojim slučajevima upotrijebiti naziv u muškome, a u kojim u ženskome rodu.
3. Muško-ženski parnjaci problem su i za leksikografiju jer se često pred leksikografa postavlja zadatak da postupa prema načelima rodne/spolne korektnosti. Često je pokušaj udovoljavanja tomu zahtjevu u suprotnosti sa zahtjevima korpusne lingvistike i podacima koji se dobivaju iz korpusa. U okviru korpusno vođenoga pristupa leksikograf ima određenu slobodu izbora primjera iz korpusa. To je posebno opravdano za hrvatski jezik za koji još uvijek ne postoji nijedan reprezentativan i izbalansiran korpus standardnoga jezika.
4. Obrada u e-rječniku razlikuje se od obrade u klasičnome rječniku u ovim elementima:
 - a) e-rječnik je trodimenzijski, tj. nudi niz mogućnosti povezivanja među natuknicama te mogućnost širega i sažetijega prikaza
 - b) u e-rječniku nije potrebno štedjeti prostor, pa nema razloga da se podatci ne ponavljaju toliko puta koliko je to potrebno te da se ne navode opsežni jezični savjeti, primjeri i kolokacije.
 - c) e-rječnik je korpusno utemeljen pa obrada muškoga i ženskoga parnjaka nije oprimjerena istim primjerom i uz njih se ne moraju nalaziti iste kolokacije.

Literatura

- Anić, Vladimir. 1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber.
- Babić, Stjepan. 1973/74. „Tvorba imenica sa završetkom *-ica* i *-ice*“. *Jezik* 19 (4–5): 102–123.
- Babić, Stjepan. 1980. „Kako se kaže kad je žena sudac?“. *Jezik* 27 (3): 86–87.
- Babić, Stjepan. 1989. „Katolkinja ili katolikinja“. *Jezik* 37 (2): 59–60.
- Babić, Stjepan. 1999. „Ženska zanimanja u Hrvatskome bibliografskome leksikonu“. *Jezik* 46 (5): 191–193.
- Barić, Eugenija. 1987. „Mocijski parnjaci i njihova upotreba“. *Rasprave Zavoda za jezik* 13: 9–18.
- Barić, Eugenija. 1988. „Tvorbeni status ženskog mocijskog parnjaka“. *Rasprave Zavoda za jezik* 14: 43–49.
- Barić, Eugenija. 1989. „Ženski mocijski parnjak kao funkcionalna komunikacijska kategorija“. *Jezik* 37 (1): 12–21.
- Barić, Eugenija. 1992. „Naglasak u mocijskim parovima“. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 18: 17–42.
- Barić, Eugenija i dr. 1997. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Birtić, Matea i dr. 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Blagus Bartolec, Goranka, Matas Ivanković, Ivana. 2017. „Kad nam korpus ispujava želje“. *Hrvatski jezik* 4 (3): 25–28.
- Dulčić, Mihovil, ur. 1997. *Govorimo hrvatski*. Zagreb: Naprijed.
- Glovacki-Bernardi, Zrinjka. 2008. *Kad student zatrudni. Rasprava o rodnoj perspektivi u jeziku*. Zageb: Alfa.
- Glück, Helmut, ur. 2004. *Metzler Lexikon Sprache. Digitale Bibliothek 24*. Berlin: Metzler Verlag.
- Gorjanac, Vojko 2015. „Je leksikografija lahko tudi queer“. U *Obdobja 34: Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis* (1. del), uredila Smolej, Mojca, 251–259, Ljubljana: Centar za slovenščino kot drugi in tuji jezik i Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Haß, Ulrike, ur. 2005. *Grundfragen der elektronischen Lexikographie. elexiko – das Online-Informationssystem zum deutschen Wortschatz*. Berlin, New York: De Gruyter.
- Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica. 2014. „Jesu li učenici učenice, a članovi aktiva nastavnika I nastavnice?“. *Hrvatski jezik* 1 (2): 5–10.
- Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica. 2015. „Relations between description and prescription in Croatian language manuals“, U *Obdobja 34: Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis* (1. del), uredila Smolej, Mojca, 299–307. Ljubljana: Centar za slovenščino kot drugi in tuji jezik, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

- Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica. 2017a. „Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik“. *Hrvatski jezik* 4 (5): 1–7.
- Hudeček, Lana, Mihaljević, Milica. 2017b. „The Croatian Web Dictionary Project – Mrežnik“. U *Electronic Lexicography in the 21st Century. Proceedings of eLEX 2017 conference*, uredili Kosem, Iztok i dr., 172–192. Leiden, Brno: Lexical Computing CZ.s.r.s.
- Jojić, Ljiljana, ur. 2015. *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Jojić, Ljiljana, Matasović, Ranko, ur. 2002. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi liber.
- Klosa, Annette, ur. 2011. *elexiko. Erfahrungsberichte aus der lexikographischen Praxis eines Internetwörterbuchs*. Tübingen: Narr. Verlag.
- Klosa, Annette, ur. 2014. *Themenheft „Dateninterpretation und –präsentation in Onlinewörterbüchern am Beispiel von elexiko*. Berlin: Schmidt
- Klosa, Annette i Storjohann, Petra. 2011. „Neue Überlegungen und Erfahrungen zu den lexikalischen Mitspielern“. U *elexiko. Erfahrungsberichte aus der lexikographischen Praxis eines Internetwörterbuchs*, uredila Klosa, Annette, 49–80. Tübingen: Narr. Verlag.
- Lewis, Kristian, 2014. „Parnjaci kojima nema para“. *Hrvatski jezik* 1 (4): 8–11.
- Mihaljević, Milica. 2013. „Mocijska tvorba kao leksikografski problem“ *Od indoeuropeistike do kroatistike. Zbornik u čast Dalibora Brozovića*, uredio Matasović, Ranko, 361–373. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Mihaljević, Milica, Štebih Golub, Barbara. 2009. „Mocijska tvorba u hrvatskome i srpskome jeziku“. U *Die Unterschiede zwischen dem Bosnischen/Bosniakischen, Kroatischen und Serbischen III, Slawische Sprachkorelationen*, uredio Tošović, Branko, 81–103. Berlin-Münster-Wien-Zürich-London: LIT Verlag.
- Miloš, Irena. 2017. „Komu je jezik majka, a komu maćeha?“ *Hrvatski jezik* 4 (4): 8–10.
- Repar, Andraž i Pollak, Senja. 2017. „Good Examples for Terminology Databases in Translation Industry“. *Electronic Lexicography in the 21st Century. Proceedings of eLEX 2017 conference*, uredili Kosem, Iztok i dr., 651–661. Leiden, Brno: Lexical Computing CZ.s.r.s.
- Simeon, Rikard. 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Šonje, Jure, ur. 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Školska knjiga.

Mrežni izvor

Baza hrvatskih glagolskih valencija – GLAVA, preuzeto 1. listopada 2017. s <http://ihjj.hr/projekt/baza-hrvatskih-glagolskih-valencija/27/>

- Bolje je hrvatski, preuzeto 1. listopada 2017. s <http://bolje.hr/>
Hrvatski jezični portal, preuzeto 1. listopada 2017. s <http://hjp.znanje.hr/>
Hrvatsko strukovno nazivlje – STRUNA, preuzeto 1. listopada 2017. s <http://struna.ihjj.hr/>
Jezični savjetnik, preuzeto 1. listopada 2017. s <http://jezicni-savjetnik.hr/>
OWID, preuzeto 20. lipnja 2017. s <http://www.owid.de/wb/elexiko/gruppen/maedchen-junge.html>
OWID, preuzeto 20. lipnja 2017. s <http://www.owid.de/wb/elexiko/gruppen/forscher.html>.
Repozitorij metafora, preuzeto 1. listopada 2017. s <http://ihjj.hr/metafore/>
Ženska soba, preuzeto 10. listopada 2017. s <http://zenskasoba.hr/jezik-ravno-pravnosti/>

Male and Female in E-dictionary

The formation of feminine from masculine nouns or masculine from feminine nouns is often the topic of linguistic research in Slavonic languages. It can be approached from different disciplines: accentuation, word-formation, pragmatics/pragmalinguistics, sociolinguistics, and lexicography. The feminine/masculine relations in Croatian dictionaries have already been the subject of linguistic research. However, corpus based e-dictionaries offer more possibilities than classical dictionaries. In this paper the author will show in which ways male/female pairs can be analyzed in the e-dictionary of the Croatian language. The differences between possible approaches to feminine/masculine pairs in e-dictionaries and classical dictionaries will be analyzed. The approach to feminine/masculine pairs in corpus driven and corpus based dictionaries is compared. The focus is on two questions: 1. the inclusion of potential masculine/feminine forms which are not verified in the corpus as many institutions and individuals ask for advice from linguists when the need for a new feminine or masculine noun appears, especially in terms denoting different professions which occur due to changes in extralinguistic circumstances. (e.g. nurse – male nurse, captain of the corvette –female captain of the corvette) 2. the choice of examples which are gender correct. The analysis will be conducted on a number of examples of male/female pairs connected by word-formation or not (e.g. medicinska sestra – medicinski tehničar, jelen – košuta, nurse –male nurse, deer – hind).

Keywords: word formation; male and female pairs; e-lexicography; language stereotypes; corpus based dictionary